

О.А. БАТАМАНЮК

м. Київ, Україна

КОГНІТИВНИЙ І КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР МОВИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

У статті змодельовано фрагмент українського політичного лексикону як відображення когнітивного й комунікативного простору сучасної мови політики. Проаналізовано семантику та функціонування назв народних депутатів як суб'єктів політики на матеріалі лексикографічних джерел та засобів масової інформації. Матеріал покласифіковано за стилістичним та прагматичним критеріями на суспільно-політичні терміни, стилістично нейтральну суспільно-політичну лексику та прагматично забарвлену лексику.

Ключові слова: суспільно-політична термінологія, суспільно-політична лексика, безпосередні суб'єкти політики.

Мова сучасної української політики характеризується дифузністю її стильових кордонів та різноспрямованою динамікою, яка відображає розширення, оновлення й поглиблення її когнітивного та комунікативного простору. Розуміємо мову політики як особливу підсистему національної мови, призначену для політичної комунікації, пропаганди певних ідей та емотивного впливу на громадян. Тому до неї входять терміни суспільно-політичних наук, суспільно-політична лексика та загальноживана лексика, яку використовують у політичній комунікації. Зміни в політичному лексиконі викликані змінами в житті суспільства, появою нових реалій та їх сприйняттям.

Центральне місце в мові політики посідає суспільно-політична термінологія. За А.А. Бурячком, суспільно-політична термінологія – це «особливий шар термінологічної лексики, що займає проміжне місце між функціонально обмеженими терміносистемами, позбавленими емоційно-експресивного забарвлення, і загальноживаною літературною лексикою, з якою постійно інтерферує, що робить диференційну межу між ними мінливою, рухливою» (Бурячок, 1983: 247). Сучасну суспільно-політичну термінологію Л.В. Туровська характеризувала як «відносно стабільну й закріплену традицією лексико-семантичну систему, що перебуває в стані безперервного руху й поступового вдосконалення» (Туровська, 2017: 175). Услід за дослідницею суспільно-політичною термінологією вважаємо «відкриту систему різних за походженням номінативних одиниць, спеціалізованих лексично (створені або запозичені терміни), семантично (загальноживані слова, що отримали термінологічне значення) і фразеологічно (новостворені словосполучення номінативного характеру) для вираження понять, що відбивають сферу суспільно-виробничого, політичного життя нації» (Там само: 175).

Суспільно-політична термінологія є складником ширшого поняття суспільно-політичної лексики, що об'єднує різностильові номінації на позначення

подій та явищ державного й громадського життя суспільства, властивих певному соціуму в певний час. Суспільно-політичну лексику вивчали А.А. Бурячок, В.В. Жайворонок, Н.Ф. Клименко, Л.Т. Масенко Г.Б. Мінчак, І.Є. Ренчка, Я.С. Снісаренко, Л.В. Туровська та ін. Зокрема, динамічні процеси в її складі на матеріалах мови засобів масової інформації є об'єктом дослідження М.І. Голянич, Б.О. Коваленка, Ю.О. Костюк, Л.Л. Михайленко, Н.О. Поліщук, Л.В. Струганець, І.В. Холявко, Н.О. Яценко. Важливими характеристиками суспільно-політичної лексики є її дифузність, тематична розсіяність або дисперсія, різностильові сфери вживання, а також динамічність і оновлюваність її складу.

Ставимо за мету змоделювати стильове наповнення фрагменту українського політичного лексикону (суспільно-політичні терміни, суспільно-політична лексика та загальноновживана лексика (емоційно-оцінні номінації, okazionalізм) з активно оновлюваної тематичної групи «Безпосередні суб'єкти політики». Для цього порівнюємо дефініції лексичних одиниць, засвідчені в доступних лексикографічних джерелах (термінологічних, тлумачних, іншомовних, нової лексики) та функціонування стилістично нейтральних назв у політичних документах та експресивно забарвлених номінацій у текстах ЗМІ.

Фахівці вважають поняття безпосередніх суб'єктів політики дуже широким і відносять до них «владні структури, керівні органи політичних і громадських організацій, політичних лідерів, які беруть безпосередню участь у прийнятті та виконанні політичних рішень» (Гетьманчук, Гришук & Турчин, 2010). Л.В. Туровська до складу тематичної групи «Назви осіб» відносила посадових осіб (виборних та невиборних) і непосадових осіб (члени партій, прихильники чи супротивники певних політичних переконань, назви осіб за родом діяльності, назви осіб за специфічними характеристиками, за певним статусом тощо) (Туровська, 2019: 344).

У статті обмежимось аналізом групи назв народних депутатів Верховної Ради, оскільки депутат є суб'єктом державної політики й водночас особою публічною, на яку спрямована критика й оцінка суспільства. За класифікацією Л.В. Туровської, депутат належить до виборних посадових осіб. Зібраний за текстами сучасних ЗМІ матеріал класифікуємо за стилістичним та прагматичним навантаженням на три групи: 1) терміни, засвідчені в спеціальних словниках та загальнолітературній мові (*депутат, політичний бомонд, лобі, сірий кардинал*); 2) одиниці суспільно-політичної лексики: стилістично нейтральні (*народний обранець*) та з деякими прагматичними конотаціями (*нардеп, тушка*); 3) прагматично забарвлена лексика з додатковими характеристиками депутатів: а) за діяльністю (*кнопкодав, піаніст, нардеп-прогульник, нардеп-втікач, депутат-втікач*); б) поглядами (*політик-мастодонт, політичний мастодонт*); в) поведінкою (*політична горила, політичний хамелеон, політична шльондра*); г) за належністю до партії чи прихильністю до політика (*порохобот, опоблокер*).

До першої аналізованої групи увійшли терміни, засвідчені в спеціальних та нормативних словниках. Це, насамперед, термін *депутат*, зафіксований у політичній енциклопедії: «особа, обрана у законодавчий або інший представницький орган держави чи місцевого самоврядування і представляє у цьому органі певну частину населення – виборців свого округу або всю націю» (ПЕ, 2011: 191). У «Словнику української мови» в 11 томах *депутат* витлумачено

як «член органу державної влади, обраний виборцями» (СУМ I, 1971: 245). Термін функціонує у наукових та публіцистичних сучасних текстах, офіційних та законотворчих документах: «Конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних **депутатів** України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років» (Конституція України, Розділ IV, Стаття 76); *До повномасштабної війни ми виступали за те, щоб **депутати** місцевих рад отримували компенсацію за свою роботу, адже це зменшує корупційні ризики* (Українська правда, 01.08.2022).

Політологічний словник подає також термін *народний депутат*: «народний представник у парламенті – Верховній Раді України, який має мандат, депутатські повноваження та статус депутата» (ПС, 2005: 506). Загальноприйнятим і широкоживаним термін є в текстах ЗМІ: **Народний депутат** Андрій Холодов отримав офіційний дозвіл перетнути державний кордон України для виконання гуманітарної місії (УП, 3.04.2022).

Політичні терміни нерідко виникають унаслідок метонімічних та метафоричних перенесень значень загальноживаних слів, за якими стоїть цілий комплекс політичних уявлень, понять та асоціацій. Терміносполука на позначення представників політичної влади *політичний бомонд* подана в енциклопедичному словнику-довіднику Н.М. Хоми: **Бомонд політичний** (далі Б.п. – О.В.) (фр. *beau monde* – вищий світ, вишукане товариство) – причетність групи осіб до «вищих кіл» політикуму. *Поняття Б.п. є неологізмом у сучасній політичній мові. Слово «бомонд» використовувалося в спілкуванні, літературі починаючи з XIX ст. і позначало вишукане аристократичне товариство. Б.п. часто вживається у політичній публіцистиці разом зі словосполученнями «політична богема», «політична тусовка» та под. За своїм значенням Б.п. близький до поняття «політична еліта» та «політична аристократія». Сучасний Б.п. – це відомі політики, посадові особи, політичні та громадські діячі, успішні бізнесмени, медійники, які мають значний вплив на політичне життя суспільства. У вітчизняних ЗМІ термін Б.п. використовують як означення представників політичної еліти будь-якої країни* (Хома, 2015: 29). В українській мовній практиці ця терміносполука є неологічною, наприклад, нещодавно з такою назвою з'явився тематичний блок новин «Політичний бомонд» на ютуб-каналі Першого регіонального, який розповідає про життя українських політиків (Youtube, 10.12.2020). У публіцистичних текстах сполука вживається як стилістично нейтральна, однак уживання в лапках може свідчити про іронічність вислову, натяк на несправжність такої «політичної еліти»: *Політичний бомонд» провів першу сесію Херсонської обласної ради* (Перший регіональний, 6.12.2020).

На сторінках періодичних видань натрапляємо на актуалізовані суспільно-політичні терміни *лобі*, *лобіст* (від англ. *Lobby* – «кулуари»). Вони функціонують в українській мові давно, але якщо раніше їх використовували тільки в окремих наукових спеціальних текстах, то сьогодні термін *лобі* так само поширений, як і термін *парламент*. Дефініції словників іншомовних слів, укладені з різницею у понад півстоліття, виявляють динаміку політичного життя нашої країни через різницю в тлумаченнях терміна, порівняймо: *лобі «в США – високооплачувані закулісні ділки, агенти великих банків і монополій, що мають великий вплив у кулуарах конгресу (парламенту) на конгресменів (членів конгресу)*

і спрямовують їх дії за вказівками монополістів шляхом підкупу і хабарів при проведенні законів, розміщенні урядових замовлень, призначенні «своїх людей» на вигідні пости» (СІС, 1955: 428) та «безпосередньо депутати законодавчого органу влади, які таємно чи відкрито представляють інтереси тієї чи іншої фінансової, промислової чи національної групи» (НСІС, 2007: 427). У сучасних медіа лобі використовують на позначення певної владної групи людей, об'єднаних спільними поглядами: «ОПЗЖ та інші: чи буде проросійське лобі в українській політиці після війни?» (Радіо Свобода, 29.03.2022).

Ще одна розчленована номінація на позначення сучасного представника політичної влади – *сірий кардинал* – означає людину, що впливає на політичну ситуацію приховано, опосередковано. За політологічним словником, «*Сірий кардинал* (“grey cardinal”; power behind the throne) – впливова особа у державі, в партії, яка бажає, хоче керувати, залишаючись у тіні (за лаштунками), не привертаючи до себе особливої (помітної) уваги» (ПС, 2005: 670). Спостерігаємо її активізацію в сучасних медіа в такому ж значенні: «На прийняття рішень у Зеленського лише одна людина сьогодні впливає – це Андрій Єрмак. Це не зовсім “сірий кардинал”. Думаю, багато рішень – що показує абсолютну слабкість президента – за нього приймає Єрмак» (5 канал, 13.11.2021).

До другої аналізованої групи зараховуємо стилістично нейтральні одиниці суспільно-політичної лексики, такі як *народний обранець*, який активно функціонує в текстах ЗМІ: «*Народний обранець* привозить захисникам нову техніку та смаколики» (Голос України, 14.07.2022).

Суспільно-політична лексика містить також одиниці з різними прагматичними конотаціями. Термін *нардеп* зафіксовано в словнику нових слів та значень Л.В. Туровської та Л.М. Василькової як скорочення від *народний депутат* зі значенням «член органу державної влади, обраний народом» (НСЗ, 2008: 160) та в Додатковому томі СУМ зі стилістичною ремаркою *розм.* та тлумаченням «Скорочення: *народний депутат* (перев. Щодо народних депутатів Верховної Ради України)» (СУМД II, 2017: 576). Якщо словники в тлумаченні не подають негативної конотації до складноскороченого іменника *нардеп*, то в текстах ЗМІ цей негативний прагматичний ореол виразно відчутний, оскільки лексему використовують, коли йдеться про одіозних або проросійських політиків: *Нардена* з «батальйону Монако» Столара не випустили з України (Українська правда, 21.02.2023).

Назву *кнопкодав* у текстах ЗМІ використовують на позначення політиків, які під час засідання голосують за іншого представника політики та цим зреалізують факт «неособистого голосування», що є злочином та порушенням Конституції України: *У ВР встановили камери і ввімкнули сенсорну кнопку проти кнопкодавів* (Українська правда, 1.03.2021). Так само, як і *кнопкодав*, марковане семою політичної корупції слово *тушка*. Так позначають депутата, який переходить із однієї політичної сили в іншу, до якої його не обирали, з особистих, зазвичай корисливих, мотивів. Номінації *тушка*, *депутат-перебіжчик* містять негативну оцінку такого явища, що відтворено в текстах: «*Тушки*» Ахметова: люті агітатори та *депутати-перебіжчики* (SaveDnipro, 20.07.2021). Поширену в мові політики номінацію *тушка* вважають претендентом на термін політичної сфери, який прийшов із біологічної галузі, але функціонує й у неспеціальних текстах зі значенням «тіло убитої тварини, дичини і т. ін. невеликого розміру» (СУМ X, 1979: 331). Юкстапозит *депутат-перебіжчик*, який є

синонімом до *тушка*, також містить додаткову негативну характеристику представника українського парламенту, який, з особистої матеріальної чи іншої зацікавленості, вийшов із фракції, від якої він балотувався до Верховної Ради України.

До третьої аналізованої групи відносимо прагматично забарвлену лексику. Такі лексеми не засвідчені в словниках чи офіційних документах, тому що вони подають додаткові емоційні характеристики народних обранців, зазвичай із їхньою негативною оцінкою. Це може бути журналістська характеристика недобросовісної депутатської діяльності (*нардеп-прогульник*, *нардеп-втікач*), застарілих поглядів (*мастодонт*) чи непрофесійної або ж непатріотичної поведінки депутатів (*політична горила*, *політичний хамелеон*, *політична шльондра*). Тут важливу роль відіграє мотиваційна ознака, що лягає в основу найменування: «концептуальна ознака, закріплена у слові» (Голянич, 2008: 175). Серед найменувань є різні за походженням та словотвірною будовою (прості похідні, композити та юкстапозити) слова та словосполучення. Наприклад, недобросовісне ставлення депутатів до своїх обов'язків засвідчують юкстапозити: *Нардепи-прогульники у Верховній раді – проблема ще довоєнного часу* (Слово і Діло, 3.11.2022); *Нардеп-втікач Львовочкін повернувся до Ради та голосував проти своїх колег* (Главком, 2.03.2023).

Демократичність, певна вседозволеність мови сучасної публіцистики стає джерелом надмірної експресивності в текстах про політику: «Тенденція до експресивності мовних форм у суспільно-політичній лексиці пов'язана із наявністю у значної кількості одиниць ідеологічного компонента» (Струганець, 2018: 212). Така лексика має оцінно-експресивне навантаження з метою привернення та утримання уваги читача або ж формування ставлення у суспільстві до тих чи інших суб'єктів політики: *Корисними для Росії були й такі відверті блазні, як Ілля Кива, і такі «мастодонти» української політики, як Андрій Портнов чи Віктор Медведчук* (УНІАН, 28.02.2023); *Політик-мастодонт Борис Колесніков програв Валерію Гнатенку* (Бабель, 24.07.2019). Термін *мастодонт* прийшов у суспільно-політичну лексику із біологічної сфери та зафіксований у СУМ як «величезний викопний ссавець третинного періоду, схожий на слона» (СУМ IV, 1973: 643). У текстах його вжито в переносному значенні для найменування і тривалого перебування в українській політиці, і певною мірою застарілих політичних поглядів того чи іншого політика.

Дослідники мови ЗМІ вказують на загальне стилістичне зниження її рівня, на використання розмовних та просторічних одиниць, що виправдовують певною стилістичною метою, з якою створюють текст: «Усе частіше в газетному узусі трапляється розмовна та просторічна лексика, жаргон (сленг, арг), «суржик», варваризми, вульгаризми, які вводяться в текст з певною стилістичною метою» (Коваленко, 2010: 81). На нашу думку, такий журналістський прийом посилює прагматичний вплив тексту на читача, що відзначають дослідники: «сильну експресію створює характерне для мови газети поєднання мовних засобів різного стилістичного забарвлення: нейтральних, офіційних, з одного боку, та знижених – з другого» (Там само). Використання експресивно забарвлених номінацій на позначення тих чи інших суб'єктів української політики формує суспільне ставлення до них та дає оцінку їхній діяльності: *Автори репресивних законопроектів Колесніченко і Олійник – це професійні політичні шльондри* (UA Info, 19.01.2014). Підкреслюючи нестабільність політичних

поглядів представника влади, журналісти використовують словосполучення *політичний хамелеон: Ігор Панасюк. Політичний хамелеон. Змінити партію і друзів для цього кандидата не складно* (Погляд, 15.10.2020). Складноскорочене слово *політхамелеон*, утворене від словосполучення *політичний хамелеон*, засвідчене у словнику А. Нелюби та Є. Редька «Лексико-словотвірні інновації» (2015–2016): *Так само безапеляційно спритний політхамелеон лає своїх колишніх соратників, називаючи їх діяльність – увагу – «фарсом хамелеонів»* (ukrinform.ua, 17.09.2016) (ЛСІ, 2015–2016: 139). Розчленовану номінацію *політична горила* подано в СМТО як авторський новотвір із тлумаченням «грубий, примітивний у словах і вчинках політичний діяч» та ілюстрацією з роману О. Забужко: *«Сама невеличка на зріст, вона мала звичку підступатися до співрозмовця майже впритул, одним плавким балетним па, з вигнутим станом і задертою голівкою, мов підкрадалася знизу вгору, розкручуючись як ласо чи як кицька, що збирається заскочити на дерево, від чого першої миті задкували навіть найнезворушніші політичні горили»* (СМТО, 2022: 145).

Серед суб'єктів політики за партійною належністю чи на позначення прихильників того чи іншого політика є назви з виразною експресивною оцінкою, такі як *опоблокер, пороходот*. Використання неофіційної лексики в політичному середовищі мовознавці засвідчували й раніше, зауважуючи динаміку від офіційних назв до розмовних: «у повідомленнях про діяльність парламенту на початкових засіданнях Верховної Ради домінували офіційні назви партій і фракцій; згодом, коли процес обрання його керівництва почав іменуватися спікеріадою, коли затягнувся процес формування коаліції, більшою мірою почала використовуватись і неофіційна лексика (розмовна, з яскраво вираженою конотацією)» (Голянич, 2008: 17).

Такі оказіональні прагматично забарвлені назви засвідчують словники нової лексики: *Шокобот – шоко-ладний бот* (Нелюба & Редько, 2015–2016: 196); *пороходот – бот Порох(а)* (Там само: 140); *опоблокер (Опоблоківець, Опоблочник) – Опоблок* (Там само: 126). Ці номінації активно функціонують у статтях на політичну тематику: *Бірюков: «пороходоти» нашкодили самому Порошенку своєю агресивною риторикою* (LB.UA, 24.04.2019); *Сьогодні на нашій землі дві наддержави вирішують свої питання, а у нас скоро і землі не залишиться, тому що її продадуть, – наголосив під час пропагандистського ефіру «опоблоківець»* (Канал 24, 23.11.2019).

Отже, аналіз фрагменту українського політичного лексикону на позначення депутатів Верховної Ради, належних до тематичної групи «Безпосередні суб'єкти політики», засвідчив дифузність стилєвих меж мови політики та динаміку семантики й особливостей функціонування її одиниць у словниках і текстах. Досліджуваний матеріал показав, що серед номінацій суб'єктів політики функціонують терміни, засвідчені в політологічних словниках і політичній енциклопедії (*депутат, народний депутат, політичний бомонд, сірий кардинал*), слова, належні до суспільно-політичної лексики (*народний обранець, нарден*), серед них і ті, яким журналісти дають зазвичай негативно-оцінну характеристику (*кнопкодав, тушка*) та експресивно-оцінні, стилістично знижені назви (*блазень, політик-мастодонт, політичний хамелеон, політична горила, політична шльондра*). Назви суб'єктів політики за партійною належністю чи на позначення прихильників певного політика теж можуть мати виразне негативне прагматичне забарвлення (*пороходот, опоблокер*).

Джерелами поповнення складу суспільно-політичної термінології залишаються запозичення, актуалізація питомих та запозичених одиниць, що раніше були на периферії мовної системи (іноді з оновленням їхньої семантики), використання розмовних і просторічних одиниць, які вживаються в тексті з прагматичною метою.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ЛСІ – Нелюба, А.М. & Редько, Є.О. (2017). *Лексико-словотвірні інновації. Словник* (2015–2016). Харків: Харківське історико-філологічне товариство.

НСЗ – Туровська, Л. В. & Василькова Л.М. (2008). *Нові слова та значення. Словник*. Київ: Довіра.

НСІС – Сліпушко, О.М. (Укл. і передмова) (2007). *Новий словник інішомовних слів. 20000 слів*. Київ: Аконті.

ПЕ – Шаповал, Ю.І. & Левенець, Ю.А. (2011). *Політична енциклопедія*. Київ: Парламентське видавництво.

ПС – Головатий, М.Ф. & Антонюк, О.В. (2005). *Політологічний словник*. Київ: МАУП.

СІС 1955 – Льохін, І.В. & Петров, Ф.М. (Ред.). (1955). *Словник інішомовних слів*. Київ: Державне видавництво політичної літератури УРСР.

СМТО – Карпіловська, Є.А. & Козирева, З.Г. (Ред.) (2022). *Словник мови творчих особистостей України другої половини ХХ – початку ХХ століття*. Київ: Інститут української мови НАН України. URL: https://drive.google.com/file/d/1klVhz0Ogn2KNsi_wVzQs1kXdnwRY-uf/view

СУМ-11 – Білодід, І.К. (Гол. ред.) (1970–1980). *Словник української мови* (Т. I–XI). Київ: Наукова думка.

СУМД II – *Словник української мови в 11 томах. Додатковий том* (2017). (Кн. 1–2) (Кн. 2. М – Я). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурячок, А.А. (1983). *Формування спільного фонду соціально-політичної лексики східнослов'янських мов: назви відносин між державами, народами*. Київ: Наукова думка.
2. Гетьманчук, М.П., Гришук, В.К. & Турчин, Я.Б. (2010). *Політологія*. Київ: Знання.
3. Голянич, М.І. (2008). *Внутрішня форма слова і дискурс*. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
4. Голянич, М.І. (2008). Особливості розвитку лексики української мови на початку ХХІ століття. *Прикарпатський вісник наукового товариства ім. Шевченка*. Івано-Франківськ, 9–26.
5. Коваленко, Б.О. (2010). *Стилістично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики*. Кам'янець-Подільський.
6. Струганець, Л.В. (Ред.) (2018). *Лексика на перетині наукових парадигм*. Тернопіль: Осадца Ю.В.
7. Туровська, Л.В. (2017). Українська суспільно-політична терміносистема: витоки і проблеми становлення. *Термінологічний вісник*, 4, 173–184.
8. Туровська, Л.В. (2019). Термінографічні проблеми укладання словника суспільно-політичної термінології. *Термінологічний вісник*, 5, 341–351.
9. Хома, Н.М. (2015). *Сучасна політична лексика. Енциклопедичний словник-довідник*. Львів: Новий світ – 2000.

ДЖЕРЕЛА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

- 5 канал: український інформаційно-просвітницький телеканал. URL: <https://www.5.ua/>
LB.UA: українське інтернет-видання. URL: lb.ua.
Youtube. Політичний бомонд. URL: <https://www.youtube.com/>
Бабель: українське інтернет-ЗМІ. URL: babel.ua
Главком: українське інформаційне агентство. URL: glavcom.ua.
Голос України: українська газета. URL: golos.com.ua
Канал 24: інформаційний портал. URL: 24tv.ua
Київ.MEDIA: інтернет-портал міських новин. URL: kyiv.media.
Конституція України. URL: president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini
Погляд: інтернет-видання. URL: poglyad.tv
Радіо Свобода: інтернет-видання та радіостанція. URL: <https://www.radiosvoboda.org/>
Українська правда: українське суспільно-політичне інтернет-ЗМІ. URL: <https://www.pravda.com.ua/>
Укрінформ: Українське національне інформаційне агентство. URL: ukrinform.ua
УНІАН: інформаційна агенція. URL: <https://www.unian.ua/>

Oksana Vatamaniuk

COGNITIVE AND COMMUNICATIVE SPACE OF THE LANGUAGE OF MODERN UKRAINIAN POLITICS

The article models the stylistic content of a fragment of the Ukrainian political lexicon (social and political terms, social and political vocabulary and commonly used vocabulary (emotional and evaluative nominations, occasionalisms) from the actively updated thematic group “Direct Subjects of politics”. The semantics and functioning of the names of people’s deputies are analyzed as subjects of state politics, since the deputy is a subject of state policy and at the same time a public figure to whom criticism and evaluation of society is directed. The analysis was carried out on the material of lexicographic sources and modern mass media.

It was revealed that the sources of replenishment of socio-political terminology remain borrowings, actualization of specific and borrowed units that were previously on the periphery of the language system, use of colloquial and spatial units that are used in the text with a pragmatic purpose.

Keywords: social and political terminology, social and political vocabulary, direct subjects of politics.

LEGEND

ЛІСІ – Neliuba, A.M. & Redko, Ye.O. (2017). *Leksyko-slovotvirni innovatsii. Slovnyk (2015–2016)* [Lexical and word-forming innovations. Dictionary (2015–2016)]. Kharkiv: Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo (in Ukr.).

НСЗ – Turovska, L.V. & Vasytkova L.M. (2008). *Novi slova ta znachennia. Slovnyk [New words and meanings. Dictionary]*. Kyiv: Dovira (in Ukr.).

НСІС – Slipushko, O.M. (Compl.) (2007). *Novyi slovnyk inshomovnykh sliv. 20 000 sliv [New dictionary of foreign words. 20,000 words.]*. Kyiv: Akonit (in Ukr.).

ПЕ – Shapoval, Yu.I. & Levenets, Yu.A. (2011). *Politychna entsyklopediia [Political encyclopedia]*. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo (in Ukr.).

ПС – Holovaty, M.F. & Antoniuk, O.V. (2005). *Politolohichniy slovnyk [Encyclopedia of Political Science]*. Kyiv: MAUP (in Ukr.).

CIC 1955 – Lokhin, I.V. & Petrov, F.M. (Ed.). (1955). *Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo politychnoi literatury URSR (in Ukr.).

CMTO – Karpilovska, Ye.A. & Kozyrieva, Z.H. (Ed.) (2022). *Slovnyk movy tvorchykh osobystostei Ukrainy druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia [Dictionary of the language of creative personalities of Ukraine of the second half of the 20th – early 20th century]*. Kyiv: Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. URL: https://drive.google.com/file/d/1klVhz0Ogn2KNsi_wVzQs1kXdnwRY_uf/view (in Ukr.)

CYM-11 – Bilodid, I.K. (Ed.) (1970–1980). *Slovnyk ukrainskoi movy. (T. I–XI) [Dictionary of the Ukrainian language. (Vol. I–XI)]*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

СМД II – *Slovnyk ukrainskoi movy v 11 tomakh. Dodatkovyi tom (2017). (Kn. 1–2) (Kn. 2. M – Ya). [Dictionary of the Ukrainian language. Supplementary volume]*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho (in Ukr.).

REFERENCES

1. Buriachok, A.A. (1983). *Formuvannya spilnogo fondu sotsialno-politychnoi leksyky shhidnoslovianskykh mov: nazvy vidnosyn mizh derzhavamy, narodamy [Formation of a common fund of the socio-political vocabulary of East Slavic languages: names of relations between states, peoples]*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
2. Hetmanchuk, M.P., Hryshchuk, V.K. & Turchyn, Ya.B. (2010). *Politolohiia [Politology]*. Kyiv: Znannia (in Ukr.).
3. Holianych, M.I. (2008). *Vnutrishnia forma slova i dyskurs [Internal word form and discourse]*. Ivano-Frankivsk: Vydavnycho-dyzainerskyi viddil TsIT Prykarpatskoho natsionalnogo universytetu imeni Vasylia Stefanyka (in Ukr.).
4. Holianych, M.I. (2008). *Osoblyvosti rozvytku leksyky ukrainskoi movy na pochatku XXI stolittia [Peculiarities of the development of the vocabulary of the Ukrainian language at the beginning of the XXI century]*. *Prykarpatskyi visnyk naukovohto tovarystva im. Shevchenka*. Ivano-Frankivsk, 9–26 (in Ukr.).
5. Kovalenko, B.O. (2010). *Stylistychno znyzhena leksyka v movi suchasnoi ukrainskoi publitsystyky [Stylistically substandard vocabulary in the language of modern Ukrainian journalism]*. Kamianets-Podilskyi (in Ukr.).
6. Struhanets, L.V. (Ed.) (2018). *Leksyka na peretyni naukovykh paradyhm [Vocabulary at the Crossroads of Scientific Paradigms]*. Ternopil: Osadtsa Yu.V (in Ukr.).
7. Turovska, L.V. (2017). *Ukrainska suspilno-politychna terminosystema: vytoky i problemy stanovlennia [The Ukrainian socio-political term system: origins and formation]*. *Terminolohichniy visnyk*, 4, 173–184 (in Ukr.).
8. Turovska, L.V. (2019). *Terminohrafichni problemy ukladannia slovnyka suspilno-politychnoi terminolohii [Terminographical problems of social and political dictionary compiling]*. *Terminolohichniy visnyk*, 5, 341–351 (in Ukr.).
9. Khoma, N.M. (2015). *Suchasna politychna leksyka. Entsyklopedychnyi slovnyk-dovidnyk [Modern political lexicon. Encyclopedic dictionary]*. Lviv: «Novyi svit – 2000» (in Ukr.).